

İDARİ YARGILAMA USULÜNDE KANUN YARARINA TEMYİZ^{doi}

APPEAL FOR THE SAKE OF LAW IN ADMINISTRATIVE JUDICIAL PROCEDURE

Burkay Can KARA*

Makale Bilgi

Gönderilme: 16/03/2020
Kabul: 24/06/2020

Anahtar Kelimeler

İdari Yargılama
Usulü,
Olağanüstü Kanun
Yolları,
Kanun Yararına
Temyiz,
Kesin Hüküm..

Article Info

Received: 16/03/2020
Accepted: 24/06/2020

Keywords

Administrative Jurdicial
Procedure,
Extraordinary Legal
Remedies,
Appeal for the Sake of
Law,
Res Judicata.

Özet

Kanun yararına temyiz, İdari Yargılama Usulü Kanununda düzenlenen olağanüstü kanun yollarından biridir. İdari yargı yerlerinin kesin olarak verdikleri kararlar ile kesin olarak verilmemiş olmakla birlikte kanun yolları aşamasında taraflarca başvuru yapılmaması sebebiyle kesinleşen nihai kararları, kanun yararına temyiz başvurusuna konu edilebilir. Kanun yararına temyiz incelemesi sonucu verilen kararlar, İdari Yargılama Usulü Kanununun 51. maddesi uyarınca başvuruya konu edilen mahkeme kararının hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmamaktadır. Kesin hüküm kavramı çerçevesinde yorumlanan bu düzenleme, kanun yararına temyiz incelemesi sonucunda verilecek bozma kararının kendi hukuki sonuçları olmayacağı anlamını taşımamaktadır. İptal talebinin reddi yönündeki kararlar kesin hüküm niteliği taşımaz ve bu tip kararların kanun yararına bozulması hukuki sonuç doğurabilir. Kanun yararına bozma kararının uyumsuzluğun esasına ilişkin bir hukuka aykırılık saptaması durumunda, hukuka bağlı idarenin uymakla yükümlü olduğu bir yargı kararı ortaya çıkar. Başka bir ifadeyle bu hâllerde idare, kanun yararına temyiz sonucu verilen bozma kararına uymakla yükümlüdür ve bu yükümlülük, ilgililerce talep konusu edilebilir niteliktedir.

Abstract

Appeal for the sake of law is one of the extraordinary legal remedies regulated in Code of Administrative Judicial Procedure. Administrative courts' definite final decisions and their final decisions that became definite at process of legal remedies may be subject to appeal for the sake of law. According to Article 51 of Code of Administrative Judicial Procedure; decisions made as a result of this legal remedy will not eliminate the legal consequences of administrative court's decision. This article, which is interpreted within the frame of res judicata concept, does not mean the decision of reversal will not have its own legal consequences. Rejection of a nullity action is a decision but it does not constitute a res judicata. So reversal of these decisions may have legal consequences. If the decision of reversal detects a contradiction to law on the basis of dispute, a lawful administration will have an obligation to act as indicated in the decision. This obligation can be requested by those concerned.

I. GİRİŞ

Kanun yararına temyiz, idari yargılama usulünde olağanüstü kanun yollarından biridir. İçtihat birliğini, hukuki öngörülebilirliği ve hukukun doğru uygulanmasını amaçlayan bu yolun kendine özgü yönü; taraflarca başvurulamayan ve sonucu tarafları etkilemeyen bir inceleme olmasıdır.

İdari yargılama usulünde, hukuk muhakemesinde ve ceza muhakemesinde yer alan biçimleriyle kanun yararına temyiz kurumu çeşitli noktalarda farklılık göstermektedir. En başta kanun yararına temyiz sonucunda verilecek bozmanın, kanun yararına temyize konu kararın sonuçlarını ortadan kaldırıp kaldırmayacağı meselesi gelmektedir. Hukuk muhakemesinde bozmanın sonuca etkisi olmamakla birlikte ceza muhakemesinde bozma hükmün sonuçlarını ortadan kaldırabilmektedir.

Çalışmanın esas sorusu da, idari yargılama usulünde kanun yararına bozmanın hükmün hukuki sonuçlarına etkisinin olup olmayacağı, olacaksa ne ölçüde olacağıdır. Bu soru ilk bakışta anlamsız gelebilir, zira 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu 51. maddesinde bozmanın hükmün sonuçlarını ortadan kaldırmayacağı açıkça düzenlenmiştir. Ancak idari yargılama usulünde, özellikle iptal davasının kendine özgü karakteriyle bir araya geldiğinde kanun yararına bozmanın birtakım sonuçlarının olması mümkündür.

Sorunun cevaplanabilmesi için hukuk muhakemesinde ve ceza muhakemesinde kanun yararına temyiz ile idari yargılama usulünde kanun yararına temyiz arasındaki farklılıklar, anlamlı sonuçlar ortaya çıkardığı ölçüde ele alınacaktır. Hükümlerin yorumlanmasında kurumun amacı esas alınacağından öncelikle bu husus ve ilişkili başlıklar üzerinde durulacaktır. Ardından kanun yararına temyiz usulünün aktörleri ile konusu olabilecek kararlar incelenecektir. Nihayet kanun yararına temyiz sonucunda verilebilecek kararlar değerlendirilecektir. Kanun yararına bozma sebebinin kapsamı belirlendikten sonra, bozma kararının dolaylı olarak doğurduğu üç önemli sonuç ele alınacaktır.

Konunun kanundan kopmaksızın ve Danıştay içtihadını görmezden gelmeden, idari yargılama usulünün sistematığı ve idare hukukunun dinamikleri çerçevesinde değerlendirilmesi esastır. Buna karşılık idare hukukunun ve idari yargılama usulünün kendine özgü yapısıyla kurumun ne ölçüde dönüşüm geçirdiğini saptamak için, konu hakkında hiçbir şeyin verili kabul edilmemesi gerekir. Çalışma, konuya bu çerçeveden bakma çabasıyla hazırlanmıştır.

II. KANUN YARARINA TEMYİZİN TARİHSEL GELİŞİMİ, AMACI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

A. Tarihsel Gelişim

1. Fransız Hukukunda

Yargılama usullerinde kanun yararına temyiz kaynağı Fransız hukukudur.¹

Fransız idari yargılama usulünde kanun yararına temyiz, Conseil d'Etat tarafından içtihadî olarak geliştirilmiş bir kanun yoludur. Bakanların hiyerarşik yetkilerine dayanarak iptal edemedikleri idari işlemlere karşı idari yargıya başvurmaları sonucunda kanun yararına temyiz Conseil d'Etat tarafından içtihadî olarak kabul edilmiştir.²

Kanun yararına temyiz yoluna yalnızca davayla ilgisi bulunan bakanlar başvurabilmektedir.³ Başvuruya konu olabilecek kararlar yalnız kesinleşmiş idare ve istinaf mahkemeleri kararlarıdır; Conseil d'Etat kararlarına karşı başvuru yapılamaz.⁴ Conseil d'Etat kararlarına karşı başvuru yapılamamasının arkasında, yüksek mahkemenin yanılmazlığı varsayımı yatmaktadır.⁵

¹ YILMAZ, Ejder: Olağanüstü Temyiz, Yetkin Yayınları, Ankara 2003, s.7.

² Detaylı bilgi için bkz. ÇAĞLAYAN, Ramazan: İdari Yargı Kararlarına Karşı Başvuru Yolları (Fransa-Türkiye: Mukayeseli Bir Deneme), Seçkin Yayınevi, Ankara 2017, s.198-201; KAPLAN, Gürsel: Fransız İdari Yargılama Hukukunda Kararlara Karşı Başvuru Yolları, Ekin Yayınları, Bursa 2016, s.313-318.

³ KAPLAN, Başvuru Yolları, s.317.

⁴ ÇAĞLAYAN, s.200.

⁵ CHAPUS, René: Droit Du Contentieux Administratif, 13. Baskı, Montchrestien, Paris 2008, s.1352'den aktaran KAPLAN, Başvuru Yolları, s.316.

Başvurunun amacı içtihat birliğinin ve hukuki belirliliğin sağlanması olduğundan, başvuru için herhangi bir süre öngörülmemiştir. Aynı sebeple kanun yararına temyiz yoluna kararın yalnız gerekeceği için de gidilebilmektedir.⁶

İnceleme sonucunda Conseil d'Etat, kararın kanun yararına bozulmasına ya da başvurunun reddedilmesine karar verebilir. Bozma ve ret kararları, başvuruya konu kararın hukuki çözüme kavuşturduğu uyuşmazlığa etki etmemektedir. Başka bir ifadeyle hukuki uyuşmazlığa ilişkin somut bir sonuç doğmamakta; yalnızca mahkeme kararındaki hukuka aykırılık giderilerek içtihadın bu yönde gelişmesi önlenmektedir.⁷

2. Türk Hukukunda

a. Kanun Yararına Temyizin İdari Yargılama Usulüne Girişi: 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu

İlk olarak İYUK'un "*kanun yararına bozma*" başlıklı 51. maddesinde düzenlenen kanun yararına temyiz; esas olarak idari yargı reformu sonucunda ortaya çıkan birtakım olumsuz etkileri yumuşatmak amacıyla başvurulmuş bir yeniliktir.

521 sayılı Danıştay Kanununda alt derece idari yargı yerlerinin kararlarına karşı temyiz merci olarak Danıştay'a başvurulabilmekteydi. İdari yargı reformuyla alt derece idari yargı yerleri idare ve vergi mahkemelerine dönüştürülmüş ve Danıştay'a temyiz başvurusu sınırlanmıştır. Derece mahkemeleri tarafından incelenen fakat Danıştay incelemesine götürülemeyen bir karar kategorisi oluşmasının içtihat birliğini bozma potansiyelinin önlenmesi amacıyla; bu kararların somut olayı etkilemeyecek biçimde Danıştay'da incelenebilmesini sağlayan kanun yararına temyiz kanun yolu kabul edilmiştir.⁸

Bu bağlamda İYUK m.51'de düzenlenen kanun yararına temyiz ilk hâlinde; başvuruya konu olabilecek kararların belirlenmesinde "*Danıştay incelemesinden geçmeme*" ölçütünün esas alındığı görülmektedir.⁹

b. Danıştay'ın İlk Derece Mahkemesi Olarak Verdiği Kararlara Karşı Kanun Yararına Temyiz: 3622 sayılı Kanun Değişiklikleri

1990 yılında İYUK'ta yapılan değişikliklerle, idari yargıda birtakım uyuşmazlıkların ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştay'da incelenmesi öngörülmüş; buna paralel olarak Danıştay'ca ilk derece mahkemesi sıfatıyla verilecek kararların idari yargılama usulüne eklenmesi sağlanmıştır. Bu düzenlemeler içinde, kanun yararına temyiz yoluna götürülebilecek kararlar kategorisini genişleten ve bu kararların belirlenmesinde esas alınan ölçütün dönüşmesine sebep olan bir değişiklik de mevcuttur.

Değişiklikle maddenin ilk fıkrası aşağıdaki biçimde yeniden formüle edilmiştir:

*"Bölge idare mahkemesi kararları ile idare ve vergi mahkemelerince ve Danıştayca ilk derece mahkemesi olarak verilip temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir."*¹⁰

Bu değişiklikle kanun yararına temyiz yoluna götürülebilecek kararların saptanmasında kullanılacak ölçüt "*Danıştay incelemesinden geçmeme*" olmaktan çıkmıştır. Zira Danıştay'ın ilk

⁶ ÇAĞLAYAN, s.200, 201; KAPLAN, Başvuru Yolları, s.316, 317.

⁷ ÇAĞLAYAN, s.201; KAPLAN, Başvuru Yolları, s.317, 318.

⁸ Müzeyyen YILDIZ, "Kanun Yararına Bozma", Ankara Barosu Dergisi, 4, 1995, s.59; "(...)521 Sayılı Danıştay Kanununda alt derece idari yargı yetkisine sahip kurulların yargısal nitelikteki kararlarının tamamı Danıştay'da temyiz edilebilmekte idi. Yeni yargılama usulü kanunu ile bir kısım idare ve vergi mahkemesi kararlarının Danıştay'a gelmeden kesinleşmesi mümkün olduğundan sırf yürürlükteki hukuka aykırılığı kaldırma bakımından hukuk yargılama usulüne muvazi olarak kanun yararına bozma müessesesi kabul edilmiştir." Bkz. Milli Güvenlik Konseyi – İdari Yargılama Usulü Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, (Türkiye Büyük Millet Meclisi – 1908'den Günümüze Tutanaklar, https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/tutanak_sorgu.html)

⁹ Maddenin ilk hâlinde "*Bölge idare mahkemesi kararları ile idare ve vergi mahkemelerince verilip Danıştayca incelenmeksizin kesinleşmiş bulunan kararlardan...*" ifadesinin kullanılması, kanun yararına temyiz yoluna götürülebilecek kararların belirlenmesinde esas alınan ölçütün "*Danıştay incelemesinden geçmeden kesinleşme*" olduğunu göstermektedir. Ayrıca bkz. Milli Güvenlik Konseyi – İdari Yargılama Usulü Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu.

¹⁰ Vurgu bana aittir.

derece mahkemesi olarak gördüğü davalar, Danıştay incelemesinden geçmelerine rağmen kanun yararına temyiz yoluna götürülebilmektedir. O hâlde yeni ölçütün, “temyiz incelemesinden geçmeme” olarak kabul edildiğini söylemek yanlış olmayacaktır.¹¹ Fransız idari yargılama usulünün aksine,¹² Türk idari yargılama usulünde “Danıştay’ın yanılmazlığı” varsayımı kabul edilmemiştir.

c. İstinaf Sistemine Adaptasyon: 6545 sayılı Kanun Değişiklikleri

6545 sayılı Kanunla idari yargılama usulüne istinaf kanun yolu getirilmiş ve yargılama usulü kuralları bu çerçevede değiştirilmiştir. Kanun yararına temyiz kurumunu değiştiren hüküm aşağıdaki gibidir:

“Madde 24 – 2577 sayılı Kanunun 51 inci maddesinin başlığı “Kanun yararına temyiz:” şeklinde; birinci fıkrasında yer alan “Bölge idare mahkemesi kararları ile idare ve vergi mahkemelerince ve Danıştayca ilk derece mahkemesi olarak verilir” ibaresi “İdare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdiği kararlar ile istinaf veya” şeklinde ve ikinci fıkrasında yer alan “mahkeme veya Danıştay” ibaresi “merci” şeklinde değiştirilmiştir.”

İYUK m.51’in değişiklikten sonraki ve güncel hâli ise aşağıdaki gibidir:

“Kanun yararına temyiz

Madde 51 – 1. İdare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdiği kararlar ile istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir.

2. Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozular. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz.

3. Bozma kararının bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir ve Resmî Gazete’de yayımlanır.”

Hükmün son hâlinin esas aldığı ölçüt, “temyiz incelemesinden geçmemiş olma”¹³ olarak saptanabilir. İlk fıkrada “İdare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdiği kararlar” biçiminde oluşturulan kategori de temyiz incelemesinden geçmemiş olma ölçütü kapsamındadır.

Kanun yararına temyiz usulünü incelemeden evvel; kanun yolunun hangi amaçla kabul edildiğinin ve işlevinin ele alınması; usule ilişkin yorumların sağlıklı bir biçimde yapılması için gereklidir.

B. Kanun Yararına Temyizin Amacı ve Hukuki Niteliği

1. Amaç

Kanun yararına temyiz amacını içtihat birliğinin sağlanmasıdır.¹⁴ İchtihat birliğinin sağlanması hukuki belirliliği güçlendirir. Kanun yararına temyiz davanın taraflarını korumayı amaçlamamakta, hukuk düzeninin hukuka aykırılıklardan arındırılmasını ve hukuka aykırı kararların emsal nitelik kazanmasını önlemeyi hedeflemektedir.¹⁵

¹¹ AYDIN, Hüseyin: İdari Yargıda Kanun Yolu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010, s.89 vd.

¹² Bkz. Yukarıda II-A-1.

¹³ GÜRKAN, Mehmet/DENİZ, Yusuf/BOZ, Selman Sacit: “İdarî Yargıda Kanun Yararına Bozma”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 21(1), 2013, s.109, 116.

¹⁴ AVCI, Mustafa: “6545 ve 6552 Sayılı Kanunlar ile İdari Yargıya İlişkin Kanunlarda Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme”, Legal Hukuk Dergisi, 152, 2015, s.76; AYDIN, s.84; GÜRKAN/DENİZ/BOZ, s.110; KARAVELİOĞLU, Celâl: Açıklamalı, İchtihatlı ve İstinaf Kurumuyla İdari Yargılama Usulü Kanunu, 9. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s.1602; ULUSOY, Ali D.: Yeni Türk İdare Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, s.772; YILMAZ, s.400; D12D, E. 2012/5705, K. 2013/4199, T. 21.05.2013, (Kazancı İchtihat Bilgi Bankası).

¹⁵ CANDAN, Turgut: Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2017, s.1098; KARAHANOGULLARI, Onur: İdari Yargı - İdarenin Hukuka Zorlanması, Turhan Kitabevi, Ankara 2019, s.753; D7D, E. 2014/1206, K. 2015/2398, T. 29.04.2015, (Kazancı). Ayrıca bkz. ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema/HANAĞASI, Emel: Medenî Usul Hukuku, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, s.626, 627; KURU, Baki: İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku (Ders Kitabı), Yetkin Yayınları,

Kanun yararına temyiz, içtihadı birleştirme kurumuyla birlikte hukuk uygulamasında birliği amaçlayan bir araçtır.¹⁶ Ancak kanun yararına temyiz yolunda verilen kararların, içtihadı birleştirme kararlarından farklı olarak derece mahkemelerini bağlamadığı söylenmelidir.¹⁷ Bu durum iki kurumun içtihat birliğinin sağlanması amacıyla taşıyan ancak farklı işlevsellik düzeylerinde bulunan kurumlar olduklarını gösterir.¹⁸ İkinci olarak kanun yararına temyiz temyiz incelemesinden geçmeyen kararlar bakımından; içtihadı birleştirme kararlarının ise temyiz incelemesi sonucunda verilen kararlar bakımından içtihat birliğini sağlama aracı olduğunu belirtmek gerekir. Bu da iki kurum arasında amacın gerçekleştirileceği karar kategorileri bakımından oluşan farklılığı göstermektedir.¹⁹ Kanun yararına temyiz işlenmesi için bir hukuka aykırılık gerekirken içtihadı birleştirme kararları hukuka aykırılığı gerektirmez; yorum farklarını ortadan kaldırmakla içtihat birliğini sağlar.²⁰ Son olarak, hem kanun yararına temyiz hem içtihadı birleştirme yoluyla verilen kararlar; karara konu kesinleşmiş mahkeme kararlarının hukuki sonuçlarını etkilememektedir.²¹

Diğer yandan kanun yararına temyiz sonucu verilen kararların bağlayıcılığı yoktur. Bunlar emsal nitelik taşıyan, derece mahkemesinin hukukun yorumlanmasında ve yargılama sürecinde yaptığı hataları gösteren kararlardır.²²

Kanun yararına temyiz sonucu verilen kararlar, idare hukuku uygulamacılarını hukuka doğru uygulamaya yönlendirme amacındadır. Yargı kararının hukuka aykırılığının ya da uygunluğunun saptanması; hukukun uygulanmasında yanlış ya da doğru yöntemi göstererek idari yargı yerlerine ve idarelere gelecekteki kararları ve işlemleri açısından yön verir.²³

O hâlde kanun yararına temyiz kanun yolunun içtihat birliğini sağlamak ve hukuki belirliliği güçlendirmek işlevini, yargı yerlerinin uymak zorunda olduğu kurallar oluşturma yoluyla değil, yargı yerlerini ve idareyi yönlendirici nitelikte kararlarla gerçekleştirdiği söylenebilir.²⁴

2. Hukuki Nitelik

Kanun yolları olağan ve olağanüstü yollar olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir. Tasnifte esas alınan ölçüt, kanun yoluna başvurunun mahkeme kararının kesinleşmesinden önce ya da sonra yapılmasıdır. Mahkeme kararı kesinleşmeden önce başvurulabilen kanun yolları olağan; karar kesinleştikten sonra yapılanlar ise olağanüstü olarak nitelenmektedir.²⁵

Ankara 2017, s.538; ÖZEKES, Muhammet: Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku Cilt III, 15. Baskı, İstanbul 2017, s.2319-2320. Ceza muhakemesinde ise kanun yararına temyiz içtihat birliğinin yanı sıra sanık lehine hatanın giderilmesi gibi bir amacı da bulunmaktadır. Esasında amaçtaki bu farklılık, ceza muhakemesinde kanun yararına temyiz sonuca etkili olmasının da dayanağıdır. Bkz. KUNTER, Nurullah: “Olağanüstü Temyiz Kanun Yolunda Reform”, Ceza Adaletinde Reform İlkeleri Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 38(1-4), 1973, s.165, 166.

¹⁶ Bkz. YILDIZ, s.63 vd.

¹⁷ İçtihadı birleştirme kararları; idari yargı yerlerince belirli bir normun yorumunda veya somut olaya uygulanmasında bağlayıcı bir tercihin Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulunca benimsenmesiyle ortaya çıkar. Bu yönüyle içtihadı birleştirme kararlarının kanun hükmünde kabul edildiği görülmektedir. ULER, Yıldırım: İdari Yargıda İptal Kararlarının Sonuçları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1970, s.20’de ifade edildiği üzere içtihadı birleştirme kararlarının kanun hükmünde bir hukuk kaynağı olmaktan ziyade kanunun bağlayıcı yorumu niteliğinde olduğunu belirtmek gerekir.

¹⁸ YILDIZ, s.64.

¹⁹ YILDIZ, s.63, 64.

²⁰ YILDIZ, s.64.

²¹ “Ancak (...) içtihadı birleştirme kararından önce (...) yargı yerlerince bu kararlara aykırı olarak verilmiş ve kesinleşmiş olan kararlar hakkında, (...) içtihadı birleştirme kararına dayanılarak yargılamanın yenilenmesi istenemez. (...) (İçtihadı birleştirme kararlarının geriye yürümezliği hukukun temel ilkelerinden biri olarak kabul edilmiş bulunmaktadır.” DİBGK, E. 1992/1, K. 1993/2, T. 10.06.1993, (Kazancı). Kanun yararına temyiz sonucu verilen kararların hukuki sonuçları için bkz. IV-A-2.

²² AKYILMAZ, Bahtiyar/SEZGİNER, Murat/KAYA, Cemil: Açıklamalı – İçtihatlı Türk İdari Yargılama Hukuku, Savaş Yayinevi, Ankara 2019, s.1742’de ve ASLAN, Zehreddin/BARLASS, İrfan/BERK, Kahraman/ARAT, Nilay/SAYHAN, Şebnem/BARDAKCI, Mehmet Akif/GÜMÜŞKAYA, Gamze/KAĞITCIOĞLU, Mutlu/ALTINDAĞ, Halil: Açıklamalı ve İçtihatlı İdari Yargılama Usulü Kanunu, Seçkin Yayınları, Ankara 2019, s.406’da belirtildiği üzere kanun yararına temyiz sonucu verilen kararlar, hukuka aykırı olmakla birlikte şekli olarak kesinleşmiş mahkeme kararlarının emsal teşkil etmesini önleyerek içtihat birliğine yönelir.

²³ CHAPUS, s.1351’den aktaran KAPLAN, Başvuru Yolları, s.314.

²⁴ ZABUNOĞLU, Yahya Kâzım: İdare Hukuku Cilt 2, Yetkin Yayınları, Ankara 2012, s.744.

²⁵ AKYILMAZ/SEZGİNER/KAYA, s.1673, 1674; GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref/TAN, Turgut: İdare Hukuku Cilt II İdari Yargılama Hukuku, 9. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2017, s.1031.

Kanun yararına temyiz, kesin kararlara karşı başvurulabilen bir yol olduğundan, olağanüstü bir kanun yoludur.²⁶

III. KANUN YARARINA TEMYİZ USULÜ VE KONUSU

A. Kanun Yararına Temyiz Başvurusu ve İnceleme Mercii

1. Yetkili Makam: Danıştay Başsavcılığı

Kararlar, “...ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir.”

Danıştay’a kanun yararına temyiz başvurusunda bulunmaya yetkili makam, Danıştay Başsavcılığıdır. Başsavcı, başvuruyu ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya resen gerçekleştirebilir.

Başsavcının resen başvuruda bulunması, başvuruya konu karardan haberdar olması ve bu kararın kanun yararına bozulacağı kanaatine ulaşmasına bağlıdır. Başsavcının karardan haberdar olması, davacı ilgilinin veya üçüncü kişilerin bildirimlerine dayanabilir. Karardan haberdar olan Başsavcı, bu yola başvurup başvurmamakta serbesttir.²⁷ Kanun yararına temyiz yoluna başvuru yetkisinin Başsavcıya verilmesindeki amaç, temyiz veya istinaf incelemesinden geçmeyen bütün kararların değil -kanun yararına temyiz yolunun amacına uygun olarak- içtihat birliğini sarsacak veya emsal nitelik kazanarak idare hukuku uygulamacılarını hukuka aykırı kararlara itebilecek olanların incelemeye tabi tutulmasıdır. Başsavcı, “kanun sözcüsü” sıfatına uygun olarak içtihat birliği ve hukuki belirlilik yönünden sakıncalı gördüğü kararları başvuru konusu edecektir.

2. İlgili Bakanlık Taleplerinin Bağlayıcılığı Sorunu

İlgili bakanlık kavramından, davanın tarafı idarenin²⁸ hiyerarşik üstü veya vesayet makamı konumunda olan bakanlıkların yanı sıra; davanın konusuna ilişkin kamu hizmetiyle ilgili tüm bakanlıklar anlaşılmalıdır. Bu bağlamda Adalet Bakanlığı, genel ilgili bakanlık olarak kabul edilmektedir.²⁹

“(…)İlgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine(…)” yapılacak başvurunun Başsavcı için bağlayıcı olmadığını belirtmek gerekir.³⁰

Öğretide bakanlık talebinin Başsavcılık için bağlayıcı olmamasını, idare ve yargı ayrımı, yargı bağımsızlığıyla idarenin yargıya emir ve talimat veremeyeceği ilkelerine dayandıran görüşler mevcuttur.³¹ Bu argüman talebin bağlayıcı olmadığı görüşünü güçlendirir gibi görünmektedir ancak aslında zayıflatmaktadır. Zira bakanlık talebinin yargıya emir veya talimat verme niteliğinde olmadığı,³² Başsavcılığın bu taleple bağlı olarak kararı kanun yararına temyiz

²⁶ AKYILMAZ/SEZGİNER/KAYA, s.1741; ASLAN vd., s.405; AVCI, s.75; AYDIN, s.83; ÇAĞLAYAN, s.416, 417; KAPLAN, Gürsel: İdari Yargılama Hukuku, 6. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa 2020, s.573; KARAHANOĞULLARI, s.753; KUNTER, s.164; YILMAZ, s.400; ZABUNOĞLU, s.735. Karşı yönde bkz. GÖZÜBÜYÜK/TAN, s.1031’de kesinleşmiş kararlara karşı gidilen yollar olağanüstü kanun yolları olarak kabul edilmekteyse de, aynı sayfada ve 1068. sayfada kanun yararına temyiz olağan kanun yolları arasında kabul edilmektedir.

²⁷ AKYILMAZ/SEZGİNER/KAYA, s.1741; ASLAN vd., s.405; CANDAN, s.1107, 1108; ÇAĞLAYAN, s.420; KAPLAN, İdari Yargılama Hukuku, s.575; KARAVELİOĞLU, s.1604; YILMAZ, s.407; ZABUNOĞLU, s.741. Kanun hükmü, davacı ilgili veya üçüncü kişilerin kanun yararına temyiz için talepte bulunmalarını engellememektedir. Diğer yandan, Başsavcının geniş serbestisi karşısında bu talepler ancak “bildirim” olarak nitelenebilecektir.

²⁸ İlgili bakanlık kavramının açıklanmasında genellikle “davalı idare” esas alınmakla birlikte, davacı tarafta da bir idarenin yer alabileceğini, dolayısıyla davacı idarenin hiyerarşik üstü veya vesayet makamı konumunda olan bakanlığın da kanun yararına temyiz talebinde bulunabileceğini belirtmek gerekir.

²⁹ YILMAZ, s.407.

³⁰ CANDAN, s.1108; YILMAZ, s.407; ZABUNOĞLU, s.742.

³¹ ÇAĞLAYAN, s.420; KAPLAN, İdari Yargılama Hukuku, s.575; KARAHANOĞULLARI, s.754.

³² Bakanlık talebinin bir kanun yolu başvurusu olduğu kabul edildiğinde yargıya emir ve talimat verme gibi ağır bir fiille karşılaştırılması imkânsız hâle gelmektedir. Kaldı ki HMK m.363’te düzenlenen kanun yararına temyiz kurumuna Adalet Bakanlığının doğrudan başvurabileceği görülmektedir. Benzer şekilde CMK m.309’da Adalet Bakanlığının, doğrudan olmamakla birlikte, Yargıtay Başsavcısını bağlayıcı taleple kanun yararına temyize gidebildiği görülmektedir. Bununla beraber, ceza muhakemesinde kanun yararına temyize başvuru kural olarak Adalet Bakanlığı tarafından yapılır, istisnaî olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı kendiliğinden başvuruda bulunabilir. Bkz. CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide: Ceza Muhakemesi Hukuku, 12. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2015, s.836; ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar/TEPE, İlker: Ceza Muhakemesi Hukuku, 11. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018, s.779; ÖZTÜRK, Bahri/TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/SIRMA GEZER, Özge/SAYGILAR KIRIT, Yasemin F./ALAN AKCAN, Esra/ÖZAYDIN, Özdem/ERDEN TÜTÜNCÜ, Efser: Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s.749. Şayet bakanlığın kanun

etmesinin inceleme merciini bağlamayacağı, yargının bağımsız bir biçimde karar alacağı yönünde karşı argümanlar³³ geliştirilebilir. Benzer şekilde akla Başsavcılığa yönelik bir bilgilendirmeye ilgili bakanlığın göstereceği lüzum arasında Kanun tarafından niçin bir ayırımın tercih edildiği sorusu gelebilir.

Talebin Başsavcılık için bağlayıcı nitelikte olmamasının sebebi daha basittir.

Kanun yararına temyiz yolunun amacı yargı yerlerinin hukuka aykırı kararlarının emsal nitelik kazanmasını önlemek ve hukukun uygulanmasında birliği sağlamaktır. Dolayısıyla idare hukukuna tabi ve idari yargı yerlerince verilen emsal kararlara göre hareket etmesi gereken idarelerin, kanun yararına bozulabileceğini düşündükleri ve uygulanmasında sorun yaşadıkları kararlar hakkında Başsavcılığı bilgilendirmeleri mümkün olmalıdır.³⁴ Kanun hükmüyle idarelerin hukuka aykırı gördükleri kararlar hakkında Başsavcılığı bilgilendirmelerine imkân sağlanmaktadır.

Bu hususta İYUK ile Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerinin karşılaştırılmasında da fayda vardır. Zira CMK m.309/2’de, Adalet Bakanlığının kanun yararına temyiz başvurusu Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığını bağlayıcı niteliktedir.³⁵ CMK hükmü karşısında İYUK m.51’in bakanlık talebiyle Danıştay Başsavcılığını bağlama iradesi içerdiğini söylemek mümkün değildir.

Nihayet, İYUK’un 45 ila 55. maddelerine ilişkin gerekçede, kanun yararına bozma yoluna başvuru yetkisinin “yalnızca Başsavcıya ait olup Adalet, İçişleri ve Maliye Bakanlığınca Başsavcıdan kanun yararına bozma yoluna gitmesinin istenebileceği” ifadesine açıkça yer verilmiştir.³⁶ Dolayısıyla kanun yararına temyiz başvurusunda bulunma yetkisi Danıştay Başsavcısına ait olup; ilgili bakanlık talebine ilişkin ifadenin tek işlevi bakanlıkların Başsavcılıktan istekte bulunabilmelerine olanak sağlamasıdır.

3. İnceleme Mercii

Kanun yararına temyiz başvurusunu inceleyecek merci, başvuruya konu karar olağan temyiz yoluna gitseydi temyiz incelemesini yürütecek olan Danıştay dairesi veya kuruludur. İnceleme merci Başsavcının sunduğu sebeplerle bağlı değildir. Amaç içtihat birliği ve hukuki belirlilik olduğundan inceleme merci resen saptadığı hususlara dayanarak da bozma kararı verebilecektir. Danıştay’ın bir kararında bu durum şu şekilde açıklanmaktadır:

“Belirtilen nitelikteki kararların hukuk düzenindeki olumsuz etkilerinin, yeni uyuşmazlıklara emsal alınmasının önüne geçilmesi, hukuk ve uygulamada birliğin sağlanmasını amaçlayan söz konusu düzenlemede, Danıştay’ın inceleme yetkisi sadece ileri sürülen temyiz sebepleri ile sınırlandırılmamıştır. Kanun yararına temyiz isteminin; yanlış bir yargısal içtihadın yerleşmesini önleme amacı göz önüne alındığında, ileri sürülmeyen başka bir temyiz sebebinin bulunması halinde kararın hukuka uygunluğunun bu sebep yönünden de incelenebileceği sonucuna ulaşıl(mıştır).”³⁷

Danıştay’ın ilgili daire veya kurulu, inceleme sonucunda kanun yararına temyiz talebinin reddi, kabulü veya kısmen kabulü³⁸ yönünde karar alabilir.

---

yararına temyiz başvurusunda bulunabilmesi adli yargıda yargıya emir veya talimat verme niteliği taşıyorsa, idari yargıda da taşımayacaktır.

³³ Anayasa Mahkemesi, E. 1963/140, K. 1964/62, T. 22.09.1964, (Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası). Ayrıca bkz. KUNTER, s.164.

³⁴ Danıştay kararlarında da “(...)davali idare vekili tarafından, hukuka aykırı olduğu öne sürülerek kanun yararına temyiz edilmesi istemiyle Danıştay Başsavcılığını bilgilendiren başvuru üzerine konu incelendi” ifadesi kullanılmaktadır. D12D, E. 2018/3723, K. 2019/1931, T. 13.03.2019. RG: S.30893, T. 19.09.2019.

³⁵ CMK m.309/2: “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, bu nedenleri (Adalet Bakanlığının kanun yararına temyiz nedenleri) aynen yazarak karar veya hükmün bozulması istemini içeren yazısını Yargıtayın ilgili ceza dairesine verir.”

³⁶ Adalet Komisyonu metinde tahdidi olarak gösterilen bakanlıkları “ilgili bakanlık” olarak değiştirmiştir. Bkz. Milli Güvenlik Konseyi – İdari Yargılama Usulü Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu.

³⁷ D3D, E. 2011/3445, K. 2011/5067, T. 22.09.2011, (Kazancı). Kararın karşıoyunun “(...)Yasa hükmü uyarınca inceleme yetkisi, Başsavcının temyiz istemiyle sınırlandırılmış olup, ileri sürülen temyiz sebebi yönünden yürürlükteki hukuka aykırılık saptanmayan olayda, kanun yararına bozma isteminin bu nedenle reddi gerekirken, işin esası incelenmek suretiyle verilen Daire kararının bozmaya ilişkin hüküm fıkrasına katılmıyorum.” şeklinde olduğunu belirtmek gerekir.

³⁸ D15D, E. 2011/11279, K. 2011/5725, T. 19.12.2011, (HukukTürk İctihat Bilgi Bankası).

B. Kanun Yararına Temyize Konu Olabilecek Kararlar

1. Kesinleşmiş Yargı Kararları

a. Kesin Olarak Verilen Kararlar

İYUK m.45/1 uyarınca idare ve vergi mahkemelerinin, konusu 5.000-TL'yi (2020 yılı için 7.000-TL'yi)³⁹ aşmayan davalarda verdikleri kararları kesindir. Bu kararlara karşı olağan kanun yollarına başvurulamamaktadır. Dolayısıyla bu kararlara karşı kanun yararına temyiz yoluna gidilebilir.

İYUK m.45/6 uyarınca bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar, Danıştay'ın temyiz incelemesine tabi olmayanlardır. Danıştay'ın temyiz incelemesine tabi kararlar İYUK m.46'da sayma yoluyla belirlendiğinden, İYUK m.46'da gösterilmeyen konularda bölge idare mahkemelerince verilen kararların kesin oldukları söylenebilir. Bölge idare mahkemelerinin İYUK m.46'da gösterilmeyen kararları doğrudan kanun yararına temyiz yoluna götürülebilir.

6545 sayılı Kanunla İYUK m.51'de yapılan değişiklikten önce temyiz incelemesinden geçmeme koşulunun ilk derece mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararları kapsayıp kapsamadığı tartışmalıydı. Başka bir ifadeyle temyiz incelemesinden geçmeme koşulu; ancak temyize tabi kararlar için gerçekleştirilebileceği yönünde yorumlanıyordu. Danıştay'a göre İYUK m.51, kesin olarak verilen kararlara ilişkin açık bir düzenleme içermemekteydi. Buna karşılık, kanun yararına temyiz kurumunun amacından hareketle bu kararlar için de olağanüstü kanun yolunun işletilebileceği kabul edilmişti.⁴⁰ 6545 sayılı Kanunla değişik İYUK m.51'de kesin olarak verilen kararların kanun yararına temyiz yoluna götürülebileceği açıkça düzenlenmiştir.

b. Kanun Yoluna Götürülmeyle Kesinleşen Kararlar

İdare ve vergi mahkemeleri ile Danıştay'ın ilk derece merci olarak verdikleri kararlar⁴¹ ve bölge idare mahkemelerinin istinaf merci olarak verdikleri kararlar,⁴² kanun yoluna tabi olmakla birlikte tarafların kanun yoluna başvurmaması sonucunda kesinleşmişse kanun yararına temyiz yoluna götürülebilir.

Bu bakımdan kanun yoluna götürülmeyle kesinleşen kararın, üst derece mahkemesi tarafından verilen bozma kararına karşı ısrar kararı niteliğinde olmasının önemi bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle ısrar kararları da kanun yoluna temyiz başvurusuna konu olabilir.⁴³

³⁹ İYUK Ek Madde 1: “*Bu Kanunda öngörülen parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların bin Türk lirasını aşmayan kısımları dikkate alınmaz.*” Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 513) m.3 uyarınca 2019 yılı için belirlenen yeniden değerlendirme oranı %22,58'dir. Bkz. RG: S.30991(2), T. 27.12.2019.

⁴⁰ D15D, E. 2011/161, K. 2011/3443, T. 02.11.2011; D15D, E. 2011/270, K. 2011/3442, T. 02.11.2011; D10D, E. 2005/5991, K. 2008/3378, T. 16.05.2008; D6D, E. 2006/4099, K. 2008/3006, T. 14.05.2008; D10D, E. 2004/9839, K. 2005/1182, T. 21.03.2005; D10D, E. 2004/11660, K. 2005/1181, T. 21.03.2005; D12D, E. 2012/4577, K. 2012/5649, T. 03.10.2012, (Kazancı). Son kararda Danıştay, dilekçe ret kararlarına karşı da kanun yararına temyiz yoluna başvurulabileceğini kabul etmektedir. Benzer yönde bkz. D14D, E. 2012/4887, K. 2013/704, T. 07.02.2013, (HukukTürk).

⁴¹ AVCI, s.76; CANDAN, s.1102, 1105; ÇAĞLAYAN, s.419; GÜRKAN/DENİZ/BOZ, s.114-116; KARAVELİOĞLU, s.1602; ZABUNOĞLU, s.735, 738; D5D, E. 2019/428, K. 2019/1770, T. 07.03.2019; (HukukTürk); D11D, E. 2016/7252, K. 2017/6416, T. 12.12.2017, D3D, E. 2016/9239, K. 2017/4607, T. 05.06.2017, (Kazancı). Karşı yönde bkz. KAPLAN, İdari Yargılama Hukuku, s.574; KARAHANOGULLARI, s.754'te, Danıştay'ın İYUK m.51 metninde sayılmamasından ötürü Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak verdiği ve temyiz yoluna götürülmeksizin kesinleşen kararlarının kanun yararına temyiz yoluna götürülemeyeceğini ifade etmektedir. Ancak İYUK m.51 hükmündeki “(...)istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan(...)” ifadesi, kararı veren mercileri esas almamakta; temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşen kararların kanun yararına temyiz yoluna götürülebileceğini kabul etmektedir.

⁴² KARAHANOGULLARI, s.756. CMK m.309 ve HMK m.363 uyarınca bölge adliye mahkemelerinin istinaf incelemesinden geçmiş kararlarına karşı ceza muhakemesinde ve hukuk muhakemesinde kanun yararına temyize başvurulamamaktadır. HMK düzenlemesinde “(...)bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla kesin olarak verdikleri kararlar ile yine bu sıfatla verdikleri ve temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlara karşı(...)” kanun yararına temyize başvurulabileceği ifade edilmiştir. İYUK m.51 hükmünün, HMK düzenlemesiyle karşılaştırıldığında “kanun yolu incelemesinden geçmemiş olma” değil “temyiz incelemesinden geçmemiş olma” ölçütünü esas aldığı görülmektedir. Bkz. CENTEL/ZAFER, s.834, 835; ÖZBEK vd., s.776.

⁴³ KARAVELİOĞLU, s.1603, 1604.

İsrar kararlarının kanun yararına temyiz yoluna götürülebileceği yönündeki Danıştay kararının, ısrar kararına konu olay için bir kez Danıştay incelemesi yapıldığı argümanına dayanan karşıoyu aşağıdaki gibidir:

“İlk derece mahkemesi olarak verilip, bir kez temyiz yolundan geçmiş olan kararlar hakkında Danıştay tarafından hukukun neyi emrettiği belirlenmiş olduğundan, temyiz merciinin bozma kararına uyulmaksızın verilmiş ısrar kararlarının temyiz edilmemiş olması, bu gibi kararların da kanun yararına temyiz olunabileceği anlamına gelmeyeceği için bu kararlara karşı ancak, taraflarca temyiz yoluna başvurulabilir”⁴⁴

Yukarıda⁴⁵ açıklandığı üzere, Türk hukukunda Fransız hukukunun aksine “Danıştay’ın yanılmazlığı” varsayımı kabul edilmemektedir. Kanun yararına temyize konu olabilecek kararlar bakımından kabul edilen ölçüt de Danıştay incelemesinden geçmemiş olmak değil, temyiz incelemesinden geçmemiş olmaktır.⁴⁶ Bu durumda ısrar kararının şekli olarak istinaf veya temyiz incelemesinden geçmediği, dolayısıyla kanun yararına temyize tabi olabileceği söylenebilir.

Öğretide GÜRKAN, DENİZ ve BOZ tarafından temyiz incelemesinden geçmiş kararların da kanun yararına temyize götürülebilmeleri yönünde bir öneri bulunmaktadır. Yazarlara göre “(...)temyiz makamı da yanlış karar verebilmekte ve temyiz makamının kararı diğer mahkeme kararlarından daha güçlü bir emsal niteliği taşımaktadır.”⁴⁷ Kanaatimce bu yönde bir değişiklik kanun yararına temyiz yolunun amacına uygun düşmeyecektir. Yukarıda⁴⁸ da belirtildiği üzere bu yol temelde hiçbir ikincil incelemeden geçmeksizin⁴⁹ kesinleşen kararlar için öngörülmüştür. Temyiz incelemesi sonucu verilen kararlarda yanlışlık yapılabileceği yönündeki argümana; kanun yararına temyiz sonucu verilen kararlarda da yanlışlık yapılabileceği ve sonsuz bir denetim döngüsünün hukukun olağan ve kabul edilmiş risklerini ortadan kaldırmayacağı yönünde cevap verilebilir.

2. Nihai Yargı Kararları

İdari yargı yerlerince verilen tüm kesin kararlar nihai nitelikte değildir. Bu kararlara örnek olarak, bölge idare mahkemesinin istinaf incelemesinde hukuka aykırılığın ilk inceleme konularına ilişkin olduğunu saptaması hâlinde verdiği bozma ve ilk dereceye gönderme kararı gösterilebilir. İYUK m.45/5 uyarınca bu kararlar kesindir. Diğer yandan dosya ilk derece mahkemesinde görülmeye devam etmektedir. Bu kararlara karşı kanun yararına temyiz yoluna gidilebilecek midir?

Kanun yararına temyiz yoluna götürülebilecek kararların nihai nitelikte olmaları gerektiği ileri sürülmektedir. Bu görüşe göre bir kararın kanun yararına temyiz edilebilmesi için kesinleşmiş olması yetmez, aynı zamanda nihai karar niteliğinde olması da gerekir.⁵⁰ CANDAN nihai olmayan kesin usul kararlarındaki hukuka aykırılıkların, esas karar kesinleşene dek saptanabileceğini ve düzeltilebileceğini ifade etmektedir. Dolayısıyla nihai olmayan kararlar kanun yararına temyiz yoluna götürülemez.⁵¹ Başvuru şartı olarak kesinlik, kararın kanun yolları kanalıyla bozulmasının artık mümkün olmamasını ifade etmektedir.⁵²

⁴⁴ DVDDGK, E. 1997/479, K. 1998/27, T. 16.01.1998, (HukukTürk).

⁴⁵ Bkz. II-A.

⁴⁶ Bkz. II-A-2-c.

⁴⁷ GÜRKAN/DENİZ/BOZ, s.125.

⁴⁸ Bkz. II-A-2-b.

⁴⁹ Bölge idare mahkemelerince gerçekleştirilen istinaf incelemesi ikincil olmakla birlikte; bu inceleme sonucu verilen yeni karar kesin olduğu takdirde ikincil incelemeden geçmemektedir. Bu sebeple bölge idare mahkemelerinin temyiz tabi olmayan kararları bakımından kanun yararına temyiz yolunun açık olması şaşırtıcı değildir.

⁵⁰ ZABUNOĞLU, s.735, 736.

⁵¹ CANDAN, s.1102, 1103. Diğer yandan CANDAN, s.1105’de bölge idare mahkemelerinin İYUK m.45/5 uyarınca verdikleri kararların kanun yararına temyiz edilebilecekleri kabul edilmektedir. Kanaatimce yazarın nihai olmayan kararlar için kurduğu yaklaşımın İYUK m.45/5 hükmü uyarınca verilecek kararlar için uygulanmamasının haklı bir sebebi yoktur. İYUK m.45/5 uyarınca verilen kararlarda da yargı yeri dosyadan elini tamamen çekmiş sayılmaz. İlk derece mahkemesince davanın yeniden incelenmesi sonucu verilecek karar, istinafa getirilebilecek ve bölge idare mahkemesince tekrar denetlenilebilecektir. Bölge idare mahkemesinin verdiği geri gönderme kararı, nihai nitelikte değildir ve buradaki hukuka aykırılıkların sonradan olağan kanun yolları içinde saptanması da mümkündür. Bölge idare mahkemelerinin itiraz başvurusu üzerine verdiği bozma kararları için benzer yönde bkz. AYDIN, s.87.

⁵² Diğer yandan İYUK m.45/5 gibi hükümler kesinlik kavramını karara itiraz edilemeyecek olması anlamında kullanır. Kanun kesinlik kavramını, İYUK m.51’de olduğu gibi bu anlamların ikisini de kapsayacak biçimde de kullanabilir. Ancak İYUK m.45/5 hükmü için bunu söylemek mümkün görünmemektedir.

Danıştay'ın da bir kararında, İYUK m.51 hükmüne yer verdikten hemen sonra idari yargı yerlerinin nihai kararlarının “2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı halinde” bozulabileceğini ifade ederek kanun yararına temyize konu kararların nihai olmasını aradığı görülmektedir.⁵³

Benzer yönde bir başka Danıştay kararında şu ifadeler kullanılmaktadır:

*“(…)idare veya vergi mahkemeleri ile Bölge İdare Mahkemesi kararlarının kanun yararına temyizinin istenebilmesi için, bu kararların niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade etmesi, diğer bir deyimle nihai hükmün tartışmasının yapılmasını gerektirecek nitelikte bir hukuka aykırılık bulunması gerekmektedir.”*⁵⁴

Kararların nihai olmaları gerektiği kabul edildiğinde, kesin olarak verilen ancak nihai nitelik taşımayan birtakım kararların kanun yararına temyiz edilmeleri mümkün olmayacaktır.

İYUK hükümlerinde kesinliğin kanun yararına temyiz şartı olarak belirlenmesinde; kararın olağan kanun yollarında değerlendirilebilecek olup olmadığının yanı sıra kanun yararına temyiz edilmesi hâlinde verilecek kararın sürmekte olan yargılamayı etkileyip etkilemeyeceği de dikkate alınmalıdır. Zira karara ilişkin yargılama devam ederken verilecek bir bozma kararı; İYUK m.51 uyarınca hükmün hukuki sonuçlarını etkilemeyecek olmakla birlikte yargılamanın seyrini değiştirebilecektir. Bu değişimin dosya üzerindeki etkisi, yargılama usulü kurallarına uygun bir adaptasyona müsait olmayabilir.

Kararların, başka bir kanun yolunda denetiminin mümkün olması bakımından yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlar örneklenebilir. İYUK m.27/7 uyarınca yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlara itiraz sonucunda verilen kararlar kesindir. Benzer şekilde İYUK m.52/4 hükmü uyarınca temyiz veya istinaf aşamasında verilen yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlar da kesindir. Bu kararlar, esas hükümle birlikte kanun yoluna götürülebileceğinden kesin olsalar bile kanun yararına temyize konu olmazlar. Zira kesinlik kavramı burada nihai olma anlamını taşımamakta, yalnız itiraz edilemez olma anlamına gelmektedir.

Yargılama sürecinin devamını etkilemeye ilişkin sakınca ise daha net gözlemlenebilmektedir. Örneğin İYUK m.42/3 uyarınca bağlantının bulunup bulunmadığına ilişkin, İYUK m.43/3 uyarınca görev ve yetki uyumsuzlukları konusunda ve İYUK m.44/3 uyarınca merci tayini konusunda Danıştay ve bölge idare mahkemesi kararları kesindir. Bu kararların yargılama devam ederken kanun yararına bozulması hâlinde, bozma kararı hükmün sonuçlarını kaldırmayacağından yargılamaya devam edilmesi gerekecektir. Diğer yandan esas hüküm olağan kanun yoluna götürüldüğünde, Danıştay'ın yargılama süreci devam ederken saptadığı bir hukuka aykırılık söz konusu olacaktır. Kanun yolu incelemesini yapacak merci, Danıştay'ca saptanan hukuka aykırılığı görmezden gelemeyecektir. O hâlde mahkeme, kanun yolunda bozulacağını veya kaldırılacağını bildiği bir esas hükmü vermek zorunda kalacaktır.⁵⁵ Bu sebeple kanun yararına temyize konu olabilecek kararların nihai nitelik taşınamaması, yalnız kanun yolunun amacıyla değil işleyişiyle de ciddi bir çatışma yaratacaktır.⁵⁶

İYUK m.48/7 hükmünün ise ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Düzenleme aşağıdaki gibidir:

“Temyiz dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin ödenmemiş olduğu, dilekçenin 3 üncü madde esaslarına göre düzenlenmediği, temyiz kanuni süresi içinde yapılmadığı veya kesin bir karar hakkında olduğunun anlaşıldığı hâllerde, 2 ve 6 ncı fıkralarda sözü edilen kararlar, dosyanın gönderildiği Danıştayın ilgili dairesi ve kurulunca, kesin olarak verilir.”

⁵³ D15D, E. 2016/6798, K. 2017/484, T. 25.01.2017, (HukukTürk).

⁵⁴ D12D, E. 2012/5705, K. 2013/4199, T. 21.05.2013, (Kazancı).

⁵⁵ Örneğin görevle ilgili verilmiş kesin bir kararın kanun yararına bozulması hâlinde, bozulan kararla görevli kılınmış mahkemenin izleyebileceği bir usul yoktur. Zaten böyle bir usul öngörülmüş olsaydı, kanun yararına bozmanın hükmün sonuçlarını etkilememesine ilişkin kuralla çatışma hâlinde olurdu.

⁵⁶ Ceza muhakemesinde kanun yararına temyiz başvurusu için nihai karar şartı aranmamaktadır. Ancak kesinleşmiş ara kararlara karşı bozma kararı verilmesi, idari yargılama usulündeki sakıncayı içermemektedir. Zira ceza muhakemesinde bozma kararı hükmün sonuçlarını etkilemektedir. Bozulan karar davanın esasını çözmeyen bir kararsa, kararı veren hâkim veya mahkeme gerekli inceleme ve araştırmayı yaparak yeniden karar verecektir. Bkz. ÖZBEK vd., s.776, 777, 780; ÖZTÜRK vd., s.749.

İYUK m.48/2 temyiz dilekçesindeki eksikliklerin tamamlanmaması üzerine başvurunun yapılmamış sayılmasına karar verilmesini düzenlemektedir. İYUK m.48/6 ise temyiz harç ve giderlerinin tamamlanmamış olması hâlinde başvurunun yapılmamış sayılmasına; temyiz süresinden sonra yapılmış olması ve kesin bir karar hakkında olması hâllerinde ise istemin reddine karar verileceğini düzenler. İYUK m.48/6'nın son cümlesine göre bu kararlara karşı tebliğden itibaren yedi gün içinde temyiz yoluna gidilebilir. İşte İYUK 48/7, bu kararlara karşı gidilen temyiz incelemesi sonucunda verilecek kararın kesinliğini hüküm altına almaktadır. Bu karara karşı kanun yararına temyize gidilememesinin sebebi kararın nihai olmaması değil; temyiz incelemesi sonucunda verilmiş olmasıdır. Zira yukarıda⁵⁷ açıklandığı üzere, kanun yararına temyiz yoluna gidilebilmesinde esas alınan ölçüt “*temyiz incelemesinden geçmemiş olma*” ölçütüdür.

IV. KANUN YARARINA TEMYİZ İNCELEMESİ SONUCUNDA VERİLEBİLECEK KARARLAR VE SONUÇLARI

A. Kanun Yararına Bozma Kararı

1. Bozma Sebepleri

a. Olağan Temyiz Yolunda Bozma Sebepleri

Temyiz kanun yolunda bozma sebepleri, İYUK m.49/2 hükmünde aşağıdaki gibi gösterilmiştir:

“2. Temyiz incelemesi sonunda Danıştay;

a) Görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması,

b) Hukuka aykırı karar verilmesi,

c) Usul hükümlerinin uygulanmasında kararı etkileyebilecek nitelikte hata veya eksikliklerin bulunması, sebeplerinden dolayı incelenen kararı bozar.”

Bozma sebepleri arasında iki dereceli bir istisna ilişkisi kurulmuştur. Derece mahkemesinin “*hukuka aykırı*” karar vermesi en geniş bozma sebebidir ve tek başına ele alındığında herhangi bir kayda tabi değildir. Başka bir ifadeyle, hükümde yalnız bu sebebe yer verilmiş olsaydı, her türlü hukuka aykırılığın bozma sebebi olarak kabulü gerekecekti. Bu çerçevede derece mahkemesi kararındaki “(u)sul hükümlerinin uygulanmasında (...) hata veya eksiklikler(...)”, “(...)kararı etkileyebilecek nitelikte(...)” oldukları takdirde bozma sebebi olarak kabul edilerek; hukuka aykırılık sebebi içinde istisnai bir alan yaratılmıştır. Hukuka aykırı kararlar bozulacaktır yeter ki kararı etkileyebilecek nitelikte olmayan usul eksikliklerinden olmasınlar. İstisnanın içindeki istisnai alanını oluşturan hüküm ise “*Görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması*” hükmüdür. Zira bu ifadeyle; usul hükümlerinin uygulanması niteliğindeki iki konu, kararı etkileyebilecek nitelikte olma kaydından bağımsız bir biçimde bozma sebebi hâline gelmiştir. Özellikle yetki dışında bir işe bakılmasının, aynı hukuk kurallarını uygulayan mahkemelerde kararı etkileyebilecek nitelikte olamayacağı dikkate alındığında hükmün anlamı ortaya çıkmaktadır.

b. Kanun Yararına Temyizin Bozma Sebebi: Yürürlükteki Hukuka Aykırı Sonuç İfade Etme

Kanun yararına bozma sebebi olarak ise, kararın yürürlükteki hukuka aykırı sonuç ifade etmesi kabul edilmiştir. Bu bozma sebebinin kapsamını saptamak için, yürürlükteki hukuk kavramının öncelikle belirlenmesi gerekir.

Kararın aykırılık teşkil edeceği “*yürürlükteki hukuk*” kavramı, yazılı hukuk kurallarının yanında hukukun genel ilkelerini ve uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülükleri kapsayan geniş bir kavram olarak görülmektedir. Yürürlükteki hukuk maddi hukuk kuralları gibi usul hükümlerini de kapsar.⁵⁸

Yürürlükteki hukuk zaman bakımından da geniş kapsamlıdır. Kavram, kararın verildiği tarihte yürürlükte bulunan hukuku değil, kanun yararına temyiz incelemesi sırasında yürürlükte bulunan hukuku ifade eder. Dolayısıyla yargı kararı, verildiği tarihte yürürlükte bulunan hukuka

⁵⁷ Bkz. II-A-2-c.

⁵⁸ ASLAN vd., s.405, 406; CANDAN, s.1098, 1106; KARAVELİOĞLU, s.1603; ZABUNOĞLU, s.735.

uygun olmakla birlikte sonradan yürürlüğe giren bir hukuk kaynağıyla çatıştığı takdirde kanun yararına bozulacaktır. Bunun nedeni, kanun yararına temyiz yolunun hukuka aykırı kararların emsal alınmasını önleme ve hukuk uygulayıcılarının gelecek işlemlerine yol gösterme amacıdır.⁵⁹

Kararın yürürlükteki hukuka aykırı bir sonuç ifade etmesi ise, kararın sonuca etkili olmayan bir usul sakatlığı taşıması durumunda kanun yararına bozulmayacağı yönünde yorumlanmaktadır.⁶⁰ Diğer yandan CANDAN, usul hükümlerindeki hukuka aykırılığın sonuca etkili olmasa dahi adil yargılanma hakkının getirdiği usul güvenceleri çerçevesinde yürürlükteki hukuka aykırı sonuç ifade edeceği kanaatindedir.⁶¹ Usul hükümlerine aykırılıkta böyle bir ayrıma gidilmesinin sebebi, kanun yararına bozma sebebini olağan bozma sebeplerinden hareketle belirleme çabasıdır.⁶²

Usul hükümlerine aykırılığa ilişkin olarak hem sonuca etkili olma şartını arayan görüş hem de usul hükümlerine aykırılıkta sonuca etkililiği genelleştirmeye çalışan görüş, en başta usul hükümlerini farklı bir kategori olarak değerlendirmekle konuyu tartışmalı hâle getirmektedir.

Oysa kanunun, olağan bozma sebeplerinde kurduğu iki dereceli istisna ilişkisini kanun yararına bozma sebebi bakımından oluşturmadığı görülmektedir. Bu durumda kanun yararına bozma sebebinin, maddi hukuk veya usul hukuku ayrımı yapılmaksızın, hukuka aykırılık olarak kabul edildiğini saptamak gerekir.⁶³

Kaldı ki amacı hukukun uygulanmasında birliği ve hukuka aykırı kararların emsal teşkil etmemesini sağlamak olduğu kabul edilen olağanüstü bir kanun yolunda; kararın ancak sonuca etkili bir usule aykırılığın varlığı hâlinde bozulacağını savunmak mümkün değildir. Bozulan kararın hukuki sonuçlarının da ortadan kalkmayacağı dikkate alındığında; hukukun doğru uygulanışını gösterme amacı taşıyan kanun yararına temyiz yolunda dosyaların karara bağlanmasından imtina edilmesi isabetsizdir.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında, kanun yararına temyiz yolunda bozma sebebinin hukuka aykırılık olduğu ve herhangi bir istisnasının olmadığı söylenebilir. Bozma sebebinin geniş kapsamlı kabul edilmesi, hukuk uygulamasının yönlendirilmesi amacına da daha uygundur.

2. Bozma Kararının Sonuçları

a. Kesin Hükme Etkisi

i. İdari Yargılama Usulünde Kesin Hüküm Kavramı

Kesinlik, idari yargı yeri tarafından verilen hükmün, kanun yollarının tamamlanması veya kanun yollarına başvuru süreleri sonlandıktan sonra kazandığı değişmezlik niteliğidir.⁶⁴

Kesin hüküm, maddi ve şekli anlamda olmak üzere ikili bir ayrımında incelenmektedir. Şekli anlamda kesin hüküm, karara karşı başvurulacak bir kanun yolu kalmamış olması anlamını taşır. Maddi anlamda kesin hüküm ise şekli anlamda kesinleşen kararın yeniden dava edilememesini ifade eder. Şekli anlamda kesinleşen hüküm, yalnız davanın tarafları için maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder. Ancak idari işlemin iptaline ilişkin kararlar, şekli anlamda kesinleştikten sonra

⁵⁹ KARAHANOĞULLARI, s.754, 755. Kanun yararına temyiz süreye tabi olmaması da bu çerçevede ele alınmalıdır. Bkz. GÜRKAN/DENİZ/BOZ, s.108.

⁶⁰ ÇAĞLAYAN, s.421; GÖZÜBÜYÜK/TAN, s.1069; GÜRKAN/DENİZ/BOZ, s.108, 117, 118. Ayrıca bkz. D4D, E. 1989/1444, K. 1989/3716, T. 26.10.1989, Karşioy, (HukukTürk).

⁶¹ CANDAN, s.1106, 1107.

⁶² Danıştay 15. Dairesinin güncel sayılabilecek bir ret kararında İYUK m.51 hükmünün ardından “(i)dare ve vergi mahkemelerinin nihai kararlarının temyizen bozulması ise 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı halinde mümkündür” biçiminde alışılmamış bir ifade kullanılarak kanun yararına bozma sebebini olağan temyiz yolunda bozma sebeplerine bağlı olarak değerlendirdiği görülmektedir. Bkz. D15D, E. 2016/6798, K. 2017/484, T. 25.01.2017; Benzer yönde bkz. D3D, E. 2010/6979, K. 2012/667. T. 13.03.2012; (HukukTürk).

⁶³ Karşı yönde bkz. ÇAĞLAYAN, s.421; KAPLAN, İdari Yargılama Hukuku, s.574; YILMAZ, s.409. Yürürlükteki hukuka aykırılığın usul hükümlerine aykırılığı dışladığını ve “yalnız” hukuka aykırılığı karşıladığını kabul eden bu görüşe katılmak mümkün değildir. Yürürlükteki hukuka aykırılık, hukuka aykırılığı karşılar ve hem “yürürlükteki hukuka aykırılık” hem de “hukuka aykırılık” kavramları usul hükümlerine aykırılığı içerir.

⁶⁴ AKYILMAZ/SEZGİNER/KAYA, s.1674.

herkes için maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder.⁶⁵ Başka bir ifadeyle kesin hükmün nisbîliği ilkesi, iptal kararları için geçerli değildir.⁶⁶

İptal talebinin reddine ilişkin kararların ise, şekli anlamda kesinleşmeler bile genele etkili maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyeceği kabul edilmekte; kesin hükmün nisbîliği ilkesi, ret kararlar için geçerli görülmektedir.⁶⁷ Dolayısıyla iptal davasının reddine ilişkin karar, idari işlemin hukuka uygunluğunu saptamamaktadır.⁶⁸

ii. Bozma Kararının Kesin Hükmün Sonuçlarını Ortadan Kaldırmaması

Kanun yararına temyiz sonucu verilen karar, kesin hüküm etkisini ve kesinleşmiş yargı kararının hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmaz. İYUK m.51’de açıkça öngörülen bu husus, Danıştay tarafından da kararın “*hükmün hukuki sonuçlarına etkili olmamak üzere*” verilmesiyle vurgulanmaktadır.⁶⁹

Bozulan kararın hukuki sonuçlarının ortadan kalkmaması, kanun yolunun hukuk uygulamasını yönlendirme amacıyla açıklanmaktadır.⁷⁰ Tarafların hükmün bozulmasından etkilenmesi, kesin hükme bağlanan sonuçları ortadan kaldırarak hukuki belirliliği zedeleyecektir. Hukuki belirliliği sağlama amacıyla başvuru bir yolun hukuki belirliliği zedelemesi kanun yolunu işlevsizleştirecektir.

Bu bağlamda aleyhe karar verme yasağının⁷¹ da, kanun yararına bozma kararları bakımından gündeme gelmeyeceğini belirtmek gerekir. Zira bu yasağın amacı hukuki korunma talebinde bulunan ilgililerin öncekinden daha ağır bir hukuki durumla karşılaşmalarını önlemektir.⁷² Oysa taraflar ne kanun yararına temyiz yoluna başvurmakta ne de verilecek kararın sonuçlarından etkilenmektedir. Karar, somut uyuşmazlık için lehe veya aleyhe bir sonuç doğurmamaktadır.

Lehine olan yargı kararı kanun yararına bozulan taraf, kesin hüküm etkisinden yararlanmaya devam eder. Bozma kararı lehine olan taraf, uyuşmazlığa ilişkin herhangi bir talepte bulunamaz.⁷³

Öğretide GÜRKAN, DENİZ ve BOZ tarafından bozma kararının taraflar bakımından hukuki sonuç doğurmamasının adalete aykırı sonuçlar doğurabileceği ifade edilmekte ve örnek olarak, kararın verilmesinden çok kısa bir süre sonra kanun yararına bozulması gösterilmektedir. Yazarlar bu sürenin kanun koyucu tarafından takdir edilmesini ve süre içinde verilen kararların somut uyuşmazlığı etkilemesini önermektedir.⁷⁴ Aşağıda⁷⁵ daha detaylı incelenecek olmakla birlikte; bozmanın derece mahkemesi kararının hukuki sonuçlarını ortadan kaldırması, hiçbir sonucu olmadığı anlamına gelmez. Ancak bozma kararının, derece mahkemesi kararının sonuçlarını ortadan kaldıracak etkiye sahip olması fikrinin değerlendirilmesi gerekir.

Kanun yararına bozma kararının belirli bir süre içinde alınmasıyla somut uyuşmazlığı etkileyeceğinin kabulü hâlinde kanun yararına temyiz yolu değiştirilmemekte veya yeni bir kanun

⁶⁵ AKYILMAZ/SEZGİNER/KAYA, s.1675, 1676.

⁶⁶ ULER, s.44.

⁶⁷ AKYILMAZ/SEZGİNER/KAYA, s.1677; AZRAK, Ali Ülkü: “İptal Davalarının Objektif Niteliği Üzerine Düşünceler”, Onar Armağanı, İstanbul 1977, s.149; ULER, s.74, 75.

⁶⁸ TEKİNSOY, M.Ayhan: “Danıştay’ın Temyiz İncelemesi Üzerine Verdiği Kararların Uygulanması”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 5(2), 2014, s.33, 34; ULER, s.73, 74. Karşı yönde bkz. AKYILMAZ/SEZGİNER/KAYA, s.1353, 1354.

⁶⁹ D7D, E. 2018/951, K. 2019/2181, T. 01.04.2019; D5D, E. 2019/428, K. 2019/1770, T. 07.03.2019; (HukukTürk); D11D, E. 2016/7252, K. 2017/6416/6416, T. 12.12.2017; D3D, E. 2016/9239, K. 4607, T. 05.06.2017; (Kazancı).

⁷⁰ CANDAN, s.1109, 1110; ZABUNOĞLU, s.744. İdari yargılama usulü ve hukuk muhakemesinden farklı olarak ceza muhakemesinde bozma kararları hükmün hukuki sonuçlarını etkiler niteliktedir. Bkz. CENTEL/ZAFER, s.836, 837; ÖZBEK vd., s.780; ÖZTÜRK vd., s.750.

⁷¹ AKYILMAZ/SEZGİNER/KAYA, s.1712.

⁷² D8D, E. 1996/3855, K. 1998/460, T. 17.02.1998, (HukukTürk). Ayrıca bkz. ARAS ALTINOK, Zeliha: İptal Kararlarının Hukuki Etki ve Sonuçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2018, s.52, 53.

⁷³ CANDAN, s.1109; YILDIZ, s.60; ZABUNOĞLU, s.744.

⁷⁴ GÜRKAN/DENİZ/BOZ, s.125. Kanun yararına temyiz hükmün sonuçlarını etkilemesinin, içtihat birliğinin sağlanmasında ve bölge idare mahkemeleriyle Danıştay arasındaki görüş farklılıklarının önlenmesinde işlevli olabileceği yönünde bir görüş de mevcuttur. Bkz. GÜMÜŞ, Mehmet Ali: “İkinci Oturum – İdari Yargıda Kanun Yolları”, in ERSÖZ, Ahmet Kürşat/GÜZEL, Oğuzhan (ed.), İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun Kabul Edilişinin 35. Yıl Dönümü Sempozyumu, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2017, s.85, 86.

⁷⁵ Bkz. IV-A-2-a-iii.

yolu ihdas edilmiş olmamaktadır. Gerekirse belirlenen süre içinde verilen karar “*hükümün sonuçlarına etkili kanun yararına bozma*”, süre geçtikten sonra verilen karar “*hükümün sonuçlarına etkisiz kanun yararına bozma*” olarak adlandırılmalı; sonuç olağan temyiz yolunun Danıştay Başsavcısınınca kullanılması olacaktır.⁷⁶ O hâlde öngörülen süre içinde verilecek kararın “*bozma*”, süreden sonra verilecek kararın “*kanun yararına bozma*” olarak adlandırılması da mümkündür.

Tarafların menfaatlerini etkileyen ancak yalnız Başsavcı tarafından başvurulabilen bir temyiz yolunun taleple bağıllık ilkesi ve adil yargılanma hakkı bağlamında sorun yaratabileceği düşünülmelidir. Bu sebeple kanun yararına temyiz yolunun amacına uygun bir formda bırakılması daha isabetli görünmektedir.

iii. İdarenin Bozma Kararına Dayanarak Hareket Etmesi

Kanun yararına bozulan kararın hukuki sonuçlarının ortadan kalkmamasının, bozma kararının idarenin gelecek işlemleri bakımından doğurduğu etkiyle bir ilişkisi bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle idarenin, gelecekte bozma kararıyla saptanan hukuka aykırılığa göre hareket etmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır.⁷⁷ Bu yönde bir engel bulunmadığı gibi, hukuk devleti ilkesi gereğince idarenin saptanmış hukuka aykırılığa göre hareket etme yükümlülüğü bulunduğunu söylemek gerekir.⁷⁸

Bozma kararı, idarenin benzer olaylarda alacağı kararlarda hukuka aykırı yargı kararını emsal nitelikte kabul etmesini önleyecektir. Başka bir ifadeyle idare, bozma kararının ardından hukuka aykırı yargı kararına göre yeni işlemler tesis etmeyecektir. Bozulan kararın sonuçlarının ortadan kalkmaması somut olay özelinde gerçekleşecektir. Diğer yandan idare yeni işlemlerinde bozma kararını esas alacaktır.⁷⁹

Bozma kararının üzerine idare, tesis edeceği yeni bir işlemle mahkeme kararında saptanan hukuka aykırılığı giderebilir mi? Bu soruyu, mahkeme kararının sonucu ve kesin hüküm etkisi çerçevesinde cevaplamak gerekir.

Bozulan karar bir iptal kararıysa ve idare karara konu olayla ilgili yeni bir işlem tesis ederse, yargı kararının uygulanmaması sonucuyla karşılaşılacaktır. Zira bozma kararı iptal kararının hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmamaktadır. İdarenin iptale konu işlemi, bozma kararına güvenerek yeniden tesis etmesi hâlinde biçimsel uygulama⁸⁰ söz konusu olacaktır. Diğer yandan idarenin benzer olaylar karşısında tesis edeceği işlemlerde bozma kararına göre hareket etmesi gerekir.⁸¹

Bozulan kararın bir ret kararı olması durumundaysa çeşitli ihtimaller ortaya çıkacaktır. Öncelikle idari yargı yerleri tarafından iptal talebinin reddedilmesinin genele etkili kesin hüküm olmadığı, başka bir ifadeyle iptali talep edilen idari işlemin hukuka uygunluğunu tescil etmediğini belirtmek gerekir.⁸²

O hâlde ret kararının kanun yararına bozulması durumunda “*ortadan kalkmayacak*” sonuçları nelerdir? Nisbî olarak kesin hüküm doğuran, başka bir ifadeyle yalnız davacı yönünden kesin hüküm doğuran ret kararının kanun yararına bozulması hâlinde davacı, idareye karşı herhangi bir talep hakkı elde edemeyecektir.

Diğer yandan, ULER’in aşağıda alıntılanan görüşleri çerçevesinde ele alındığında, meselenin bu kadar kolay çözümlenemeyeceği kanaatindeyim:

“İdarî yargıda, başka bir sorunu çözmek amacı ile de olsa bir işlemin hukuka uygun olup olmadığı incelenmiş ise, bunun yargı işleminde belirtilmesi idareyi bağlar. İdare açısından gerekçenin önemi, özel hukuktakinden farklı görünüştedir. Özel hukukta taraflar yalnız hüküm fıkrası ile bağlıdır. Gerekçe yargı yerinin hangi nedenlerle bu sonuca vardığını gösterir. Oysa,

⁷⁶ Belirli bir süreye bağlı ve esas kararın hukuki sonuçlarını etkileyen bir bozma kararı, kanun yararına bozma kararı değil, olağan bir bozma kararı olacaktır.

⁷⁷ ULUSOY, s.772.

⁷⁸ Esasında kanun yararına temyiz kurumunun amacı idari yargının yanı sıra idareyi de hukuka uygun işlemlere yönlendirmektir. Bkz. II-B-1.

⁷⁹ KARAHANOGULLARI, s.753, 754.

⁸⁰ AKYILMAZ/SEZGİNER/KAYA, s.1628, 1629.

⁸¹ ULUSOY, s.772.

⁸² Bkz. IV-A-2-a-i.

idari yargı idarenin denetimi görevi gördüğünden, idarenin bağlılığı basit bir –hüküm fıkrasına bağlılık– olamaz. İdare kendine karşı verilmiş kararlarda –kararın genel anlamı– ile bağlıdır. Yargı kararlarının gereklerinin yerine getirilmesinde ve hukuka aykırılığın izlerini silmede bu anlayışla davranmak zorundadır.”⁸³

Bu çerçevede sorulması gereken esas soru, ret kararının kanun yararına bozulması durumunda davacının herhangi bir talep hakkı elde edip etmeyeceği değil, işlemdeki hukuka aykırılık Danıştay tarafından saptanmışken, idarenin hukuka aykırılığı gidermeme olanağının bulunup bulunmadığıdır. İkinci soruya verilecek cevap, ilkinde de karşılayacaktır.

İdarenin hareket alanını öncelikle bozma kararının gerekçesi belirlemektedir. Zira ret kararının bozulmuş olması, her zaman idari işlemin hukuka aykırılığını saptamaz.⁸⁴ Bozma kararı, örneğin yargılama usulü kurallarının uygulanışına ilişkin bir hukuka aykırılık saptıyorsa idarenin hukuka aykırılığa yönelik bir düzeltme faaliyetine girmesi zaten imkânsızdır. Ancak bozma kararı, idari işlemin hukuka aykırı olduğunu ve bu doğrultuda, verilen ret kararının hukuka aykırılığını saptıyorsa idarenin bunu görmezden gelmesi mümkün değildir.⁸⁵

Dolayısıyla bozma kararı işlemin hukuka aykırılığını saptıyorsa, idare işlemi geri almak zorundadır.⁸⁶ Bu durum bozmanın hükmün hukuki sonuçlarını ortadan kaldırması anlamına gelmez ve bundan bağımsızdır. Ortada Danıştay tarafından hukuka aykırılığı saptanmış bir idari işlem vardır ve idarenin bu hukuka aykırılığı ortadan kaldırması gerekir.⁸⁷

İdarenin hukuka uygun davranma yükümlülüğü, davacıya talep hakkı da tanıyacaktır. Zira bütün ilgililerin, bir hukuka aykırılığı giderilmesi için idareye başvurma hakkı bulunmaktadır.⁸⁸ Başvuru, bozma kararıyla saptanan yeni bir hukuki duruma dayanmakta ve bu çerçevede İYUK m.10⁸⁹ kapsamına girmektedir.⁹⁰ İdarenin başvuru üzerine ret kararı vermesi hâlinde, bu karar dava konusu edilebilecektir.⁹¹

b. Yargılamanın Yenilenmesi Bakımından Etkisi

Bozma kararı bozulan kararın hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmamakla birlikte bir hukuka aykırılık saptamaktadır. Saptanan hukuka aykırılığın yargılamanın yenilenmesi sebeplerinden birini oluşturması durumunda esas kararın sonuçları ortadan kalkacak mıdır?

Kanun yararına bozma kararı, yargılamanın yenilenmesi usulünü otomatik olarak başlatmayacaktır. Yargılamanın yenilenmesinin işletilmesi üzerine bozma kararında saptanan hukuka aykırılık, mahkeme kararıyla saptanmış olduğundan yargılamanın yenilenmesi sebeplerinin varlığına ilişkin bir delil olarak sunulabilecektir.⁹²

⁸³ ULER, s.70.

⁸⁴ TEKİNSOY, s.34, 35.

⁸⁵ ULER, s.71, 72. DURAN, Lütfi: İdare Hukuku Meseleleri, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1964, s.140'ta idarenin hukuka aykırılığı saptanan idari işlemi geri almaya hukuken mecbur olmadığı ancak “*iyi ve dürüst bir idare gibi hareket ederek*” işlemi geri alması gerektiği ifade edilmektedir. Kanaatimce, ULER, s.72’de belirtildiği gibi, idarenin hukuka uygun davranma yükümlülüğünden ötürü hukuka aykırılığı gidermesi zorunludur. Olağan temyiz sonucunda verilen bozma kararlarının etkisi, bu kararların derece mahkemesine yönelik olması ve bu kararlara istinaden derece mahkemesinin yeni bir karar verecek olması gibi sebeplerle kanun yararına bozma kararlarından ayrı değerlendirilmelidir. Detaylı bilgi için bkz. TEKİNSOY, s.36-47.

⁸⁶ Dikkat edilmesi gereken husus, idarenin hukuka aykırılığı ortadan kaldırırken üçüncü kişilerin hak ve menfaatlerine geçmişe etkili olarak müdahale edemeyecek olmasıdır. Başka bir ifadeyle idare hukuka aykırılığı ortadan kaldırırken üçüncü kişiler için hukuki öngörülebilirliği ihlal etmez. Bu durumlarda idarenin geleceğe etkili karar alması ve işlemi kaldırması uygun olacaktır.

⁸⁷ Bkz. ULER, s.70.

⁸⁸ Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun m.3: “(1) Türk vatandaşları kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, (...) yetkili makamlara yazı ile başvurma hakkına sahiptirler. (2) Türkiye’de ikamet eden yabancılar karşılıklılık esası gözetilmek (...) kaydıyla bu haktan yararlanabilirler.”

⁸⁹ İYUK m.10: “(1) İlgililer, haklarında idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabilirler. (2) Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır.(...)”

⁹⁰ Yeni saptanan hukuki durumlara dayanılarak idareye yapılan başvurular İYUK m.10 kapsamında kabul edilmektedir. Konu hakkında detaylı bilgi ve Danıştay kararları için bkz. AKYILMAZ/SEZGİNER/KAYA, s.756-758; ARAS ALTINOK, s.62-65.

⁹¹ Bu imkânın, kanun yararına bozma kararları içinde sınırlı bir alanda geçerli olduğunu belirtmek gerekir. Davacının yeni hukuki duruma dayanarak başvuruda bulunabilmesi için; kesinleşen yargı kararının davanın reddi yönünde olması, bozma kararının idari işlemin aykırılığına dayanması ve işlemin geri alınmasından üçüncü kişilerin hak ve menfaatlerinin etkilenmeyecek olması gerekmektedir.

⁹² DERDİMAN, R. Cengiz: İdarî Yargının Genel Esasları, Aktüel Yayınları, 3. Baskı, Bursa 2014, s.444; GÜRKAN/DENİZ/BOZ, s.121. Yazarlar bozma kararının yargılamanın yenilenmesi sebebine ilişkin ayrı bir

Görüldüğü üzere bozma kararıyla yargılamanın yenilenmesi arasındaki ilişki; bozma kararının bir mahkeme kararı olmasından ve belirli bir hukuka aykırılığı saptamasından öteye geçmemektedir. Bozma kararının yargılamanın yenilenmesini gerektirmediğini, ancak yargılamanın yenilenmesi sürecinde somut olaya ilişkin hukuka aykırılığı saptayan herhangi bir mahkeme kararı kadar kullanılabileceğini ifade etmek gerekir.

c. Devletin Sorumluluğuna Etkisi

Kanun yararına bozma kararında saptanan hukuka aykırılığın davanın taraflarında belirli bir zarara sebep olduğu ortaya çıkarsa tarafların talep hakkı söz konusu olacak mıdır?

Öğretide GÜRKAN, DENİZ ve BOZ zararın tazmin edilmesi gerektiğini ve bu tazminin esas davada idari işlem veya eylemde bulunmuş olan idari makama yöneltileceğini belirtmektedir.⁹³ Ancak bu durum kanun yararına bozma hükmünün esas karara etkisi niteliğinde olacaktır. Dolayısıyla bozma kararının esas davaya ilişkin bir zarar tazminine etkisi olmayacaktır.

Yukarıda⁹⁴ bozma kararı lehine olan tarafın uyuşmazlığa ilişkin bir talepte bulunamayacağı ifade edilmiş olmakla birlikte, hukukun yorumlanmasından veya uygulanmasından kaynaklanan zararların somut uyuşmazlıkla ilgili olmadığını belirtmek gerekir. Taraf, esas uyuşmazlığa ilişkin zararını talep edemeyecekse de; yargılamanın hukuka aykırılığından kaynaklanan zararı talep edebilecektir. Bu zararın, esas uyuşmazlık konusunu oluşturan zarar olarak biçimlenmesi de mümkündür. Ancak bu zararın esas davada lehine karar verilen taraftan, örneğin davalı idareden, talep edilmesi mümkün değildir. Zira belirtildiği üzere bu, hükmün hukuki sonuçlarını ortadan kaldırma niteliğindedir. O hâlde tazmin için yargılama sürecinin sorumlusu olan hâkimin hukuki sorumluluğuna gidilecektir.⁹⁵

Hâkimin hukuki sorumluluğunu düzenleyen Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.46 uyarınca hâkimlerin yargılama faaliyetinden kaynaklanan zararlar hâkime rücu edilmek üzere devletçe tazmin edilecektir.

Kanun yararına temyiz sonucu saptanan hukuka aykırılık, HMK m.46’da sayılan sebeplerden birini oluşturuyorsa lehine bozma kararı verilen taraf hâkimin hukuki sorumluluğuna başvurabilecektir. Özellikle HMK m.46/1-(c) hükmünde yer alan “(f)arklı bir anlam yüklenemeyecek kadar açık ve kesin bir kanun hükmüne aykırı karar veya hüküm verilmiş olması” sebebi kanun yararına bozma kararlarında rastlanması olası bir sebeptir.⁹⁶

Belirtmek gerekir ki, kanun yararına bozma kararı otomatik olarak hâkimin sorumluluğunun işletileceğini göstermez. Zira “yürürlükteki hukuka aykırılık” son derece geniş kapsamlı bir bozma sebebidir ve kimi zaman karar, verildiği tarihte hukuka uygunken sonradan kanun yararına bozulabilir. Bozma kararlarının hâkimin hukuki sorumluluğuna etkisi; hukuka aykırılığın HMK m.46’da sayılan sebeplerle örtüştüğü takdirde ortaya çıkmaktadır. Bu durumda sorumluluk sebebi, bir mahkeme kararıyla saptanmış olacaktır.

B. Ret Kararı

İnceleme merci başvurunun şartları taşımadığını veya başvuru konusu kararın yürürlükteki hukuka aykırı bir sonuç ifade etmediğini saptadığı takdirde kanun yararına temyiz talebinin reddine karar verecektir.

C. Kararların Tebliği ve Resmî Gazete’de Yayımlanması

1. Kararların Tebliği

İYUK m.51, kanun yararına bozma kararlarının Resmî Gazete’de yayımlanmasının yanı sıra ilgili bakanlığa gönderilmesini hüküm altına almıştır. Hüküm, bunun dışında tebliğlere ilişkin bir düzenleme içermemektedir. Bu durumun kararın taraflara ve mahkemeye gönderilmesini

değerlendirmeyi engelleyecek etkiye sahip olduğunu savunmaktadır. Kanaatimce, yargılamanın yenilenmesi talebini değerlendiren merci, en azından bozma kararında saptanan hukuka aykırılığın yargılamanın yenilenmesi sebeplerinden birini oluşturup oluşturmadığını inceleyeceğinden; yazarlara katılmak güçtür.

⁹³ GÜRKAN/DENİZ/BOZ, s.125.

⁹⁴ Bkz. IV-A-2-a-iii.

⁹⁵ NALBANTOĞLU, Cahit: “Kanun Yararına Temyizin Düşündürdükleri”, Yargıtay Dergisi, 2, 1977, s.128-131.

⁹⁶ NALBANTOĞLU, s.129, 130.

engellemediği, hükmün ilgili bakanlığı özel olarak belirtmek suretiyle kararın olağan ilgilileri dışında kalabilecek olan bakanlığa tebliğini sağladığı söylenebilir.

Kanun yararına temyiz sonucu verilen kararın, bozma ya da ret yönünde olması fark etmeksizin esas hükmü veren mahkemeye gönderilmesi gerekir. Mahkeme bu karar üzerine herhangi bir işlem yapmayacaktır. Ne var ki kanun yararına temyiz amaçlarından biri olan hukuka aykırı kararların emsal teşkil etmemesi için esas hükmü veren mahkemeye kararın gönderilmesini gerektirir. Kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından bağımsız olarak esas hükmü veren mahkemenin özel olarak haberdar edilmesi isabetli olacaktır.

Ret kararları için gerekli olmamakla birlikte bozma kararlarının taraflara tebliğ edilmesi önem arz eder. Yukarıda⁹⁷ açıklandığı üzere bozma kararı, özellikle lehine karar verilen tarafın yargılamanın yenilenmesine veya hâkimin sorumluluğuna başvurusunda hukuka aykırılığa ilişkin bir delil niteliği taşıyacaktır. Yargılamanın yenilenmesine başvurulma ihtimali göz önünde bulundurulduğunda, aleyhine bozma kararı verilen tarafın da karardan haberdar olması, adil yargılanma hakkının gerçekleştirilmesi için önem taşır.

2. Resmî Gazete’de Yayımlanma

a. Bozma Kararının Yayımlanması

İYUK m.51/3, bozma kararlarının Resmî Gazete’de yayımlanacağını öngörmüştür. Bu düzenlemenin amacı kanun yararına temyiz kurumunun genel amacına paralel olarak içtihat birliğini ve hukuka aykırı kararların emsal olarak alınmamasını sağlamaktır.

b. Ret Kararının Yayımlanması

İYUK m.51/3 hükmünde ret kararlarının yayımına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Buradan hareketle ret kararlarının Resmî Gazete’de yayımlanamayacağı sonucuna ulaşılmaktadır.⁹⁸

Diğer yandan kanun yararına temyiz amacını yalnız bozma kararlarının değil, ret kararlarının da gerçekleştireceği söylenebilir. Kanun yararına bozma talebinin reddi; başvuruya konu kararda hukuka aykırılık bulunmadığı ve kararın emsal alınabileceği anlamını taşır.

Yargı kararlarının Resmî Gazete’de yayımlanması kanunun bunu öngörmesine bağlıdır.⁹⁹ Ret kararlarının yayımlanmamasının düzenlemenin eski hâlindeki başlığının “*Kanun Yararına Bozma*” olmasından ve hükmün bozma kararına göre formüle edilmesinden kaynaklandığı, ret kararlarının Resmî Gazete’de yayımlanmasının önünde bir engel olmadığı düşünülebilir. Ancak İYUK m.51/2 hükmünün teknik anlamda bozma kararını düzenlemiş olması karşısında bu yorum mümkün görünmemektedir.

Uygulamada da Danıştay’ın ret kararlarının hüküm fıkrasında, kararın yayımlanmak üzere Resmî Gazete’ye gönderilmesine hükmetmediği ve ret kararlarının Resmî Gazete’de yayımlanmadığı görülmektedir.¹⁰⁰

V. SONUÇ

İdari yargılama usulünün olağanüstü kanun yollarından kanun yararına temyiz; içtihat birliğinin sağlanmasını, hukuka aykırı mahkeme kararlarının emsal teşkil etmemesini ve kesinleşmiş mahkeme kararlarındaki hukuka aykırılıkların ayıklanmasını amaçlar. Kanun yararına temyiz başvurusunu Danıştay Başsavcısı yapar; temyiz incelemesinden geçmemiş, nihai ve kesin kararlar kanun yararına temyize konu olabilir. Temyize konu karar yürürlükteki hukuka

⁹⁷ Bkz. IV-A-2-a-ii, iii.

⁹⁸ YILMAZ, s.408.

⁹⁹ 10 sayılı Resmî Gazete Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi m.4/1-(d) hükmü Resmî Gazete’nin içeriğini belirlerken “*Özel kanunlarında Resmî Gazete’de yayımlanması öngörülen mahkeme kararları*” ifadesini kullanarak mahkeme kararlarının Resmî Gazete’de yayımlanmasını kanuni düzenlemeye bağlamıştır. Mahkeme kararlarının Resmî Gazete’de yayımlanmasının kanunun düzenlemesi gereken bir konu olup olmadığı ve Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kanunilik alanı yaratılmasının veya bu alanın değiştirilmesinin mümkün olup olmadığı; bu çalışmanın kapsamını aşacağından ele alınmayacaktır.

¹⁰⁰ D15D, E. 2016/6798, K. 2017/484, T. 25.01.2017, (HukukTürk); D12D, E. 2012/5705, K. 013/4199, T. 21.05.2013; D15D, E. 2011/270, K. 2011/3442, T. 02.11.2011; (Kazancı). YILMAZ, s.389’da hukuk muhakemesi bağlamında gösterilen istisna için bkz. Y18HD, E. 1992/7055, K. 1992/7554, T. 16.09.1992. RG: S.21393, T. 02.11.1992.

aykırıysa kanun yararına bozular. Yürürlükteki hukuka aykırılık, her türlü hukuka aykırılığı içeren bir kavramdır ve olağan temyiz sebeplerindeki istisnalar burada mevcut değildir.

Kanun yararına temyizden kendine özgü yanı, bozma kararının esas hükmün hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmamasıdır. Lehine bozma kararı verilen taraf, derece mahkemesine başvurarak talepte bulunamaz. Diğer yandan bozulan kararın hukuki sonuçlarının ortadan kalkmaması ile bozma kararının birtakım hukuki sonuçlar doğurması, aynı anda mümkündür.

İlk durum iptal davasında kararın hukuki niteliği ve idarenin hukuka uygun davranma yükümlülüğünden kaynaklanır. İptal talebinin reddine ilişkin mahkeme kararı, işlemdeki hukuka aykırılık saptanarak kanun yararına bozulduğu takdirde; davacının talebi olsun ya da olmasın, idare hukuka aykırılığı ortadan kaldırmak zorundadır. Zira ret kararları maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmezler ve dolayısıyla idarenin bozma kararına göre hareket etmesi, esas kararın hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmaz. İdare burada, bir mahkeme kararıyla saptanmış hukuka aykırılığı gidermekle yükümlüdür ve lehine bozma kararı verilen davacının talep hakkı mevcuttur. İdare hukuka aykırılığı, kararını değiştirmesinden etkilenecek üçüncü kişilerin varlığına göre geçmişe veya geleceğe etkili olarak giderebilir.

İkinci olarak, bozma kararının yargılamanın yenilenmesine etkisi tartışılabilir. Bozma kararı doğrudan yargılamanın yenilenmesini sağlamaz. Ancak bozma sebebi yargılamanın yenilenmesi sebepleriyle örtüştüğü ölçüde yenilenme başvurusunda delil olarak kullanılabilir.

Son olarak bozma kararıyla saptanan hukuka aykırılıktan doğan zararlar için hâkimin hukuki sorumluluğunun işletilebileceğini belirtmek gerekir. Ancak burada da bir doğrudan ilişki mevcut değildir. Hâkimin sorumluluk sebeplerinden birinin gerçekleştiği bozma kararında saptanmışsa, karar sorumluluğa başvuruda delil olarak kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- : Milli Güvenlik Konseyi – İdari Yargılama Usulü Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, (Türkiye Büyük Millet Meclisi – 1908’den Günümüze Tutanaklar, https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/tutanak_sorgu.html) (Erişim: 01.03.2020)
- AKYILMAZ, Bahtiyar/SEZGİNER, Murat/KAYA, Cemil: Açıklamalı – İçtihatlı Türk İdari Yargılama Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara 2019.
- ARAS ALTINOK, Zeliha: İptal Kararlarının Hukuki Etki ve Sonuçları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2018.
- ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema/HANAĞASI, Emel: Medenî Usul Hukuku, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- ASLAN, Zehreddin/BARLASS, İrfan/BERK, Kahraman/ARAT, Nilay/SAYHAN, Şebnem/BARDAKCI, Mehmet Akif/GÜMÜŞKAYA, Gamze/KAĞITCIOĞLU, Mutlu/ALTINDAĞ, Halil: Açıklamalı ve İçtihatlı İdari Yargılama Usulü Kanunu, Seçkin Yayın, Ankara 2019.
- AVCI, Mustafa: “6545 ve 6552 Sayılı Kanunlar ile İdari Yargıya İlişkin Kanunlarda Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme”, Legal Hukuk Dergisi, 152, 2015, s.35-106.
- AYDIN, Hüseyin: İdari Yargıda Kanun Yolu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010.
- AZRAK, Ali Ülkü: “İptal Davalarının Objektif Niteliği Üzerine Düşünceler”, Onar Armağanı, İstanbul 1977, s.145-164.
- CANDAN, Turgut: Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2017.
- CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide: Ceza Muhakemesi Hukuku, 12. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2015.
- CHAPUS René: Droit Du Contentieux Administratif, 13. Baskı, Montchrestien, Paris 2008.
- ÇAĞLAYAN, Ramazan: İdari Yargı Kararlarına Karşı Başvuru Yolları (Fransa-Türkiye: Mukayeseli Bir Deneme), Seçkin Yayınevi, Ankara 2017.
- DERDİMAN, R. Cengiz: İdari Yargının Genel Esasları, Aktüel Yayınları, 3. Baskı, Bursa 2014.
- DURAN, Lutfi: İdare Hukuku Meseleleri, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1964.
- ERSÖZ, Ahmet Kürşat/GÜZEL, Oğuzhan (ed.): İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun Kabul Edilişinin 35. Yıl Dönümü Sempozyumu, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2017.
- GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref/TAN, Turgut: İdare Hukuku Cilt II İdari Yargılama Hukuku, 9. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2017.
- GÜRKAN, Mehmet/DENİZ, Yusuf/BOZ, Selman Sacit: “İdari Yargıda Kanun Yararına Bozma”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 21(1), 2013, s.105-128.
- KAPLAN, Gürsel: İdari Yargılama Hukuku, 6. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa 2020.
- KAPLAN, Gürsel: Fransız İdari Yargılama Hukukunda Kararlara Karşı Başvuru Yolları, Ekin Yayınları, Bursa 2016.
- KARAHANOĞULLARI, Onur: İdari Yargı - İdarenin Hukuka Zorlanması, Turhan Kitabevi, Ankara 2019.
- KARAVELİOĞLU, Celâl: Açıklamalı, İçtihatlı ve İstinaf Kurumuyla İdari Yargılama Usulü Kanunu, 9. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- KUNTER, Nurullah: “Olağanüstü Temyiz Kanun Yolunda Reform”, Ceza Adaletinde Reform İlkeleri Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 38(1-4), 1973, s.163-175.
- KURU, Baki: İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku (Ders Kitabı), Yetkin Yayınları, Ankara 2017.
- NALBANTOĞLU, Cahit: “Kanun Yararına Temyizin Düşündürdükleri”, Yargıtay Dergisi, 2, 1977, s.125-131.
- ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAŞIZ, Pınar/TEPE, İlker: Ceza Muhakemesi Hukuku, 11. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018.
- ÖZEKES, Muhammet: Pekcanitez Usûl Medenî Usûl Hukuku Cilt III, 15. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2017.
- ÖZTÜRK, Bahri/TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/SIRMA GEZER, Özge/SAYGILAR KIRIT, Yasemin F./ALAN AKCAN, Esra/ÖZAYDIN, Özdem/ERDEN TÜTÜNCÜ, Efser: Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 11. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017.
- TEKİNSOY, M. Ayhan: “Danıştay’ın Temyiz İncelemesi Üzerine Verdiği Kararların Uygulanması”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 5(2), 2014, s.23-50.
- ULER, Yıldırım: İdari Yargıda İptal Kararlarının Sonuçları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1970.
- ULUSOY, Ali D.: Yeni Türk İdare Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- YILDIZ, Müzeyyen: “Kanun Yararına Bozma”, Ankara Barosu Dergisi, 4, 1995, s.52-65.
- YILMAZ, Ejder: Olağanüstü Temyiz, Yetkin Yayınları, Ankara 2003.
- ZABUNOĞLU, Yahya Kâzım: İdare Hukuku Cilt 2, Yetkin Yayınları, Ankara 2012.
- Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası (Erişim: 01.03.2020)
- HukukTürk İçtihat Bilgi Bankası/Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim: 01.03.2020)